

ҚР ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ МИНИСТРЛІГІ

С.Д.АСФЕНДИЯРОВ АТЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ МЕДИЦИНА
УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ РК

КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ
С.Д.АСФЕНДИЯРОВА

Корпоративті басқару

Орындаған: Шыныбаева Н.Д.

Топ: ЖМ 10-029-01

Қабылдаған: Серікұлы М.

Жоспары:

I. Кіріспе. Корпоративті басқару жайлы түсінік

II. Негізгі бөлім

- **Корпоративті басқарудың жүйесі (құрылымы)**
- Корпоративті басқарудың негізгі модельдері
- **Корпоративті басқару принциптері**
- **Корпоративті басқару жүйесінің негізгі қатысушылары**
- Ұжымдық басқарудың маңыздылығы
- Қазақстандағы корпоративті басқару
- Корпоративті басқару кодексі

III. Қорытынды

IV. Қолданылған әдебиеттер

Корпоративті басқару

- «Корпоративті басқару компанияның басшылығы, оның директорлар кеңесі, акционерлер және басқа қызығушылық танытқан тұлғалар арасындағы бірнеше қарым-қатынасты қамтиды. Ұжымдық басқару сонымен қатар, компания қызметінің мақсаттарын белгілейтін және оның жетістікке жету тәсілдері және сонымен қатар оның нәтижелерін, бақылау тәсілдерін анықтайтын құрылымды қамтамасыз етеді».

ҰБ ЭСДМ принциптері

Корпоративті басқару

- *Корпоративті, яғни ұжымдық басқару (corporate governance) мекемедегі биліктің (governance) қалай құрылғаны және қалай жүзеге асырылатынымен байланысты атқарылады.*
- Компанияны басқару тәсілі ретінде
- Акционерлерге компания басшылығын қадағалау мен менеджментке әсер етудің шаралары мен қағидаттар кешені
- Менеджер мен компания акционерлерінің қарым-қатынас жүйесі ретінде қарастыруға болады.

Корпоративті басқарудың жүйесі (құрылымы)

- **Корпоративті басқарудың негізі**
- Ұжымдық басқарудың барлық жүйелері төрт негізгі принцип айналасында өрбиді: адалдық, шындық, есеп берушілік, жауапкершілік, айқындылық. Оларды төмендегідей сипаттауға болады:
- **Адалдық.** Ұжымдық басқару жүйесі барлық акционерлердің құқығын қорғауға, барлығына, оның ішінде миноритарлыққа да әділетті қарым-қатынасты қамтамасыз етуге және олқылық орын алған кезде ықпалды шараларды қолдануы тиіс.
- **Есеп берушілік.** Ұжымдық басқару жүйесі компанияның атқару органының директорлар кеңесіне және директорлар кеңесінің акционерлерге есеп беруін қамтамасыз етуі тиіс.

Корпоративті басқарудың жүйесі (құрылымы)

- **Жауапкершілік.** Ұжымдық басқару жүйесі акционерлердің заңды құқықтарын мойындауды қамтамасыз етуге, қаржылық сәттілік және қоғамдық тұрақтылық мәселесі бойынша компаниялар мен акционерлер арасындағы ынтымақтастықты ынталандыруға тиіс.
- **Айқындылық.** Ұжымдық басқару жүйесі қызығушылық танытқан тұлғалардың барлық шешіміне ықпал ететіндей барлық маңызды мәселелер бойынша ақпараттың шынайлығының уақтылы ашылып және сенімділігін қамтамасыз етуі тиіс, оның ішінде:
 - Ø Қаржылық жағдайды;
 - Ø Қызметтің нәтижелері;
 - Ø Меншіктік құрылым;
 - Ø Қоғамды басқару

Корпоративті басқарудың негізгі модельдері:

Модельдер	Түсінігі	Мемлекеттер
Америкалық не аутсайдерлік модель	Бұл модельде акционерлік қоғамды жоғары деңгейде сыртқы нарықтық корпоративті бақылау механизмдеріне негізделген.	США, Великобритания, Австралия, Канада, Новой Зеландия.
Германиялық немесе инсайдерлік модель	Бұл модельде акционерлік қоғамды ішкі корпоративті бақылау шаралары арқылы жүргізіледі.	стран Центральной Европы, Скандинавских стран, менее характерна для Бельгии и Франции.
Жапондық модель	Қаржылық-өндірістік топтар негізінде соғыстан кейінгі кезеңде қалыптасқан. Толық жабық банкілік бақылау негізінде.	Жапония

● Корпоративті басқару қарапайым моделге сүйенеді:

1. Акционерлер олардың мүдделерін қорғайтын директорларды таңдайды.
2. Директорлар маңызды мәселелерді дауысқа салады және негізгі шешімдерді қабылдайды.
3. Акционерлер директорларға есепберушілігін сақтау үшін шешімдер айқын түрде қабылданады.
4. Компания директорларға, инвесторлар мен басқа да мүдделі тұлғаларға қажетті ақпараттар өндірісіне арналған бухгалтерлік стандарттарды қабылдайды.
5. Компанияның саясаты мен тәжірибесі ұлттық және жергілікті заңдарға сай келеді

3 кесте Корпоративтік басқару принциптері

Есептілігі	Адалдық- әділеттілік	Ашықтық- жариялылық	Жауапкершілігі
<p>*Директорлар Кеңесіне басқарманың есептілігін қамтамасыз ету</p> <p>*Кеңестің акционерге есептілігі</p>	<p>*Акционерлер құқығын қорғау;</p> <p>*Акционерге оның ішінде миноритарға әділ қарым-қатынасты қамтамасыз ету;</p> <p>*Акционерлер құқығын бұзуды жою бойынша әрекет ететін шаралар қабылдау</p>	<p>*Барлық маңызды мәселелер бойынша ақпаратты дер кезінде және дұрыс ашуды төмендегілерді қосып қамтамасыз ету:</p> <p>*Қаржы жағдайы;</p> <p>*әрекет нәтижесі;</p> <p>*меншік құқығы;</p> <p>* басқару</p>	<p>*Акционерлер мен ынта білдіруші тұлғалардың заңдық құқықтарын тану</p> <p>*Қаржы сәттілігі, жалға алу және тұрақтылық мәселелерінде ынта білдіруші тұлғалармен (оның ішінде акционерлермен) және компания арасындағы ынтымақтастықты қолдау</p>

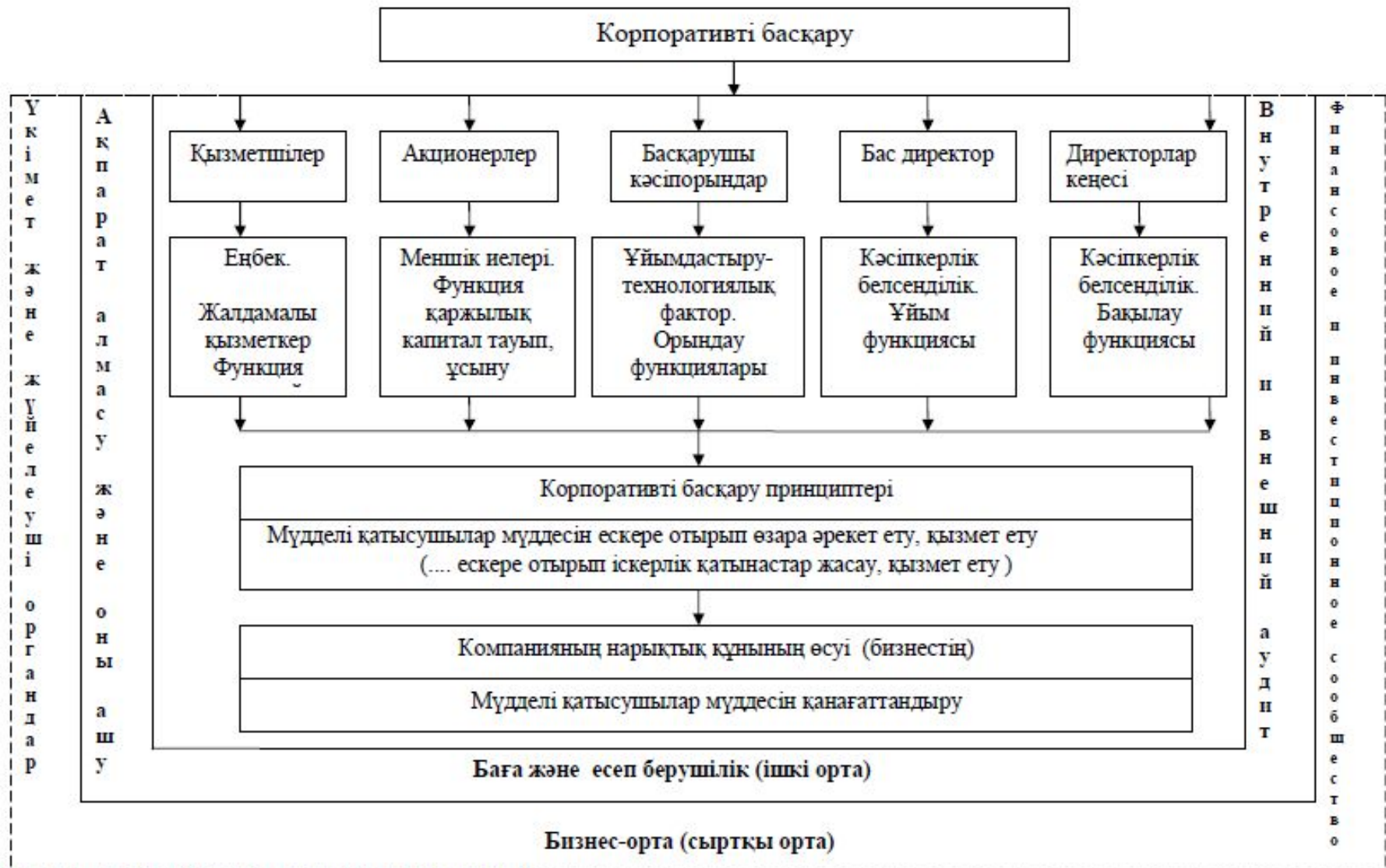
• Корпоративті басқару жүйесінің негізгі қатысушылары (stakeholders)

• Ішкі

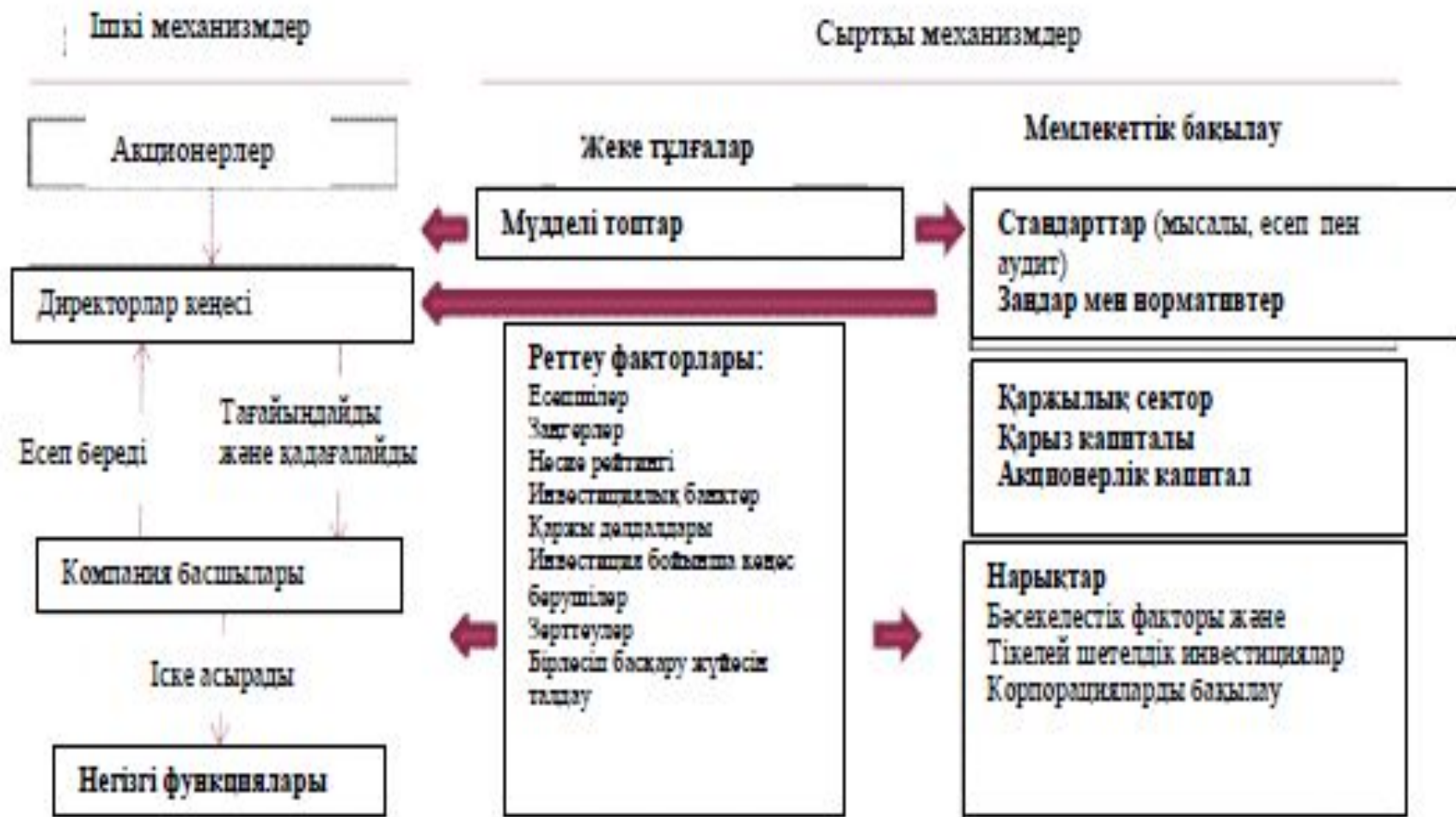
- - Акционер/инвестор
- - Қызметкерлер
- - Директорлар кеңесі
- - Атқарушы орган
- - Корпоративті хатшы

• Сыртқы

- - Сыртқы аудитор
- - Серіктестер
- - Республикалық және жергілікті билік органдары
- - Кредиторлар
- - Жергілікті тұрғындар мен қауымдастықтар

Сурет 2. Қазіргі бірлесіп басқарудың сызба моделі. Әзірленген

1. «Реттеу факторлары» түсімігі және секторда жұмыс істейтін агенттерге, әсіресе үлгісі менекелерге, қазірет құралдарына және қызметтік қорғам ұйымдарына қатысты, олардың күші қазіретте біржақты беру жағдайларына аяйту, компанияның мониторингтеу жүйесін жетілдіру және кәсіпкерлікті қолдауға бағытталған.

Сурет 1. Корпоративті басқарудың ішкі және сыртқы механизмдері (қайнар көзі: Дүниежүзілік банк).

Ұжымдық басқарудың маңыздылығы:

- Акционерлердің (инвесторлардың) алдында **тартымдылығының артуы.**
- Тартылатын капиталдың бағасы төмендеп, инвесторлардың қызығушылығы артады;
- **Акция құнының артуы;**
- Акция құнының номиналды бірлігіне **тартылатын капитал көлемінің артуы;**
- Дивидендтер арқылы үнемдеу мүмкіндігі (акционерлер курс бағамының өсуі арқылы пайда табады);
- Жедел тиімділіктің артуы және компания мен оның акционерлерінің пайдалы және тұрақты дамуы үшін капиталды қолданудың **тиімділігінің артуы;**
- Компания мен мемлекеттің **беделі артады;**

Ұжымдық жақсы басқару:

- Қауіпті төмендетеді;
- Өнімділікті қамтамасыз етеді;
- Капитал нарығына енуді жақсартады;
- Көшбасшылықты жақсартады;
- Айқындылықты және қоғамдық жауапкершілікті көрсетеді.

Корпоративті басқару, CIMA – www.cima.org.uk

Қазақстандағы корпоративті басқару

- 2009 жылдың басына ҚР «Акционерлік қоғамдар туралы» Заңында корпоративті басқару кодексі «қоғам акционерлерінің жалпы жиналысында бекітілген қоғамды басқару барысында пайда болатын қарым-қатынастарды, сонымен бірге акционерлер мен қоғам ұйымдары арасындағы қатынас, қоғам ұйымдары, қоғам мен мүдделі тұлғалармен арасындағы қатынасты реттейтін құжат» деп анықталады. Осы Заңның 4- бабына сәйкес, көпшілік компаниясының Жарғысымен бірлесіп басқарудың кодексі міндетті түрде болуын қарастыруы керек.

Қазақстандағы корпоративті басқару

- Қазақстандағы ұжымдық басқарудың маңыздылығын ең алғаш рет Қаржыгерлер ассоциациясы мойындады. Қазақстанда негізгі ішкі инвесторлар қаржы институттары болып табылады. Олар әсіресе заң талабына сай инвестицияға салынған капиталдың қосымша қорғауды қажет етеді. Бұл істі өздерінен бастауды шешкен, Қаржыгерлер ассоциациясы 2004 жылы корпоративтік басқарудың моделді кодексін дайындау үшін жұмыс тобын құрды. Осындай кодекс 2005 жылы пайда болды. Соңынан Қазақстандық қор биржасының листингісіне ену үшін корпоративті басқару кодексін дайындау талабы пайда болды.

Корпоративті басқару кодексі

- Корпоративті басқару кодексі – бірлескен қарым-қатынастардың тәртібін реттейтін және белгілейтін ішкі нормалар мен стандартты ерікті қабылдайтын жинақ.
- Оның құрылымы бірлесіп басқару процесінің негізгі компонентін көрсетеді – акционерлердің құқығы, ақпаратты ашу, жалпы жиналысты дайындау мен жүргізу, директорлар кеңесінің қызметі мен қалыптасуы, менеджмент қызметін бақылау, компанияның ішкі құжаттары, ішкі бақылау механизмі, ішкі аудит, негізгі бірлесу жаңалықтарымен байланысты шешімдер (эмиссия, қосылу мен тарту, ірі сатып алулар, мүдделі келісім жасау және т.б.), негізгі мүдделі топтың рөлі (акционерлер, менеджерлер, кредиторлар, федералды және жергілікті биліктер, қызметкерлер құрамы және т.б.), бірлесіп басқаруға байланысты дауларды шешу

- Қоғамды корпоративті басқару модельді кодексінің тұсаукесері Эмитенттер кеңесінің мәжілісінде 2005 ж. 21 ақпанында ресми түрде өткізілді және сол кезден бастап бірлесіп басқару саласындағы мамандар мен реттеуші органдар корпоративті басқару кодексін жүзеге асыру мен енгізуде компанияда болатын қиындықтар мен туындайтын сұрақтарды бақылап отырды. Осының негізінде 2007 ж. 3 шілдесінде Эмитенттер кеңесінің мәжілісінде корпоративті басқару Кодексіне түсініктеме Жобасы ұсынылды және бекітілді.

Қорытынды

- Экономикалық Үлтымақтастық пен даму ұйымы төмендегідей тұжырымдама береді: «Корпоративті басқару компания басшылығының оның басқаруымен, оның акционерлерімен және басқа да ұнта білдіруші тұлғалар арасындағы бірқатар өзара қарым-қатынасты енгізеді. Бірлесіп басқару, сондай-ақ компания мақсаты қойылатын құрылымын ұсынады, оларға қол жеткізу және қызметіне бақылау жасау үшін қаржыны анықтайды. Жақсы бірлесіп басқару компания мен акционерлер ұнта білдірген, сондай-ақ тиімді бақылауға ықпал ететін мақсаттарға қол жеткізу үшін басқару мен басшылық үшін дұрыс ұнталандыруды ұсынуы қажет.»

Қолданылған әдебиеттер:

- **Корпоративті басқару КОДЕКСІ. Қазақстан Қаржыгерлер қауымдастығы. Алматы, 2005ж**
- **Корпоративті басқару: қазақстандық мазмұн. Оқу құралы. С.А. Филиннің жалпы редакциясымен – Алматы, 2010ж.**
- *Becht M., Bolton P., Roell A. Corporate Governance and Control. — In: Handbook of the Economics of Finance (eds. G.Constantinides, M.Harris, R.Stulz). — North-Holland, 2002.*
- *Удалов Д. А. «Методические рекомендации по количественной оценке состояния корпоративного управления». //«Журнал Финансы и кредит». — 27(411) — 2010 г.*
- *Бухвалов А. В. Корпоративное управление как объект научных исследований // «Российский журнал менеджмента». — 2005. — Т. 3, № 3. — С. 81–96.*
- *Гуриев С., Лазарева О., Рачинский А., Цухло С. Корпоративное управление в российской промышленности / Серия «Научные доклады: независимый экономический анализ», № 149. — М.: МОНФ, Российская экономическая школа, 2003.*
- <http://www.grandars.ru/college/ekonomika-firmy/korporativnoe-upravlenie.html>
- http://www.nmh.kz/kz/about_holding/management/